

ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਅਧਿਆਇ 25 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ (12:1-25:18) ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਟੂਰਾਹ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਸੰਤਾਨ ਦੇ, ਇਸਹਾਕ (ਵਾਇਦੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ) ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇਣ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਦਫਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਦੱਸ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਜਰਾ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ (25:19-28:9)। ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਂਝ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਿਬਕਾਹ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜੁੜਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਯਾਕੂਬ (ਇਸਰਾਏਲ) ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਅਤੇ ਏਸਾਓ (ਅਦੇਮ) ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ, ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਏਸਾਓ ਨੂੰ, ਜੋ ਪਹਿਲੇਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਸਿੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕਟੂਰਾਹ ਤੋਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਲਈ ਮਿਰਾਸ (25:1-6)

¹ਅਬਰਾਹਾਮ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੀਵੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਕਟੂਰਾਹ ਸੀ। ²ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਜਿਮਰਾਨ ਅਰ ਯਾਕਸਾਨ ਅਰ ਮਦਾਨ ਅਰ ਮਿਦਯਾਨ ਅਰ ਯਿਸਬਾਕ ਅਰ ਸੂਅਹ ਜਣੇ। ³ਅਰ ਯਾਕਸਾਨ ਤੋਂ ਸਬਾ ਅਰ ਦਦਾਨ ਜੰਮੇ ਅਰ ਦਦਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅੱਸੂਰਿਮ ਅਰ ਲਟੂਸਿਮ ਅਰ ਲਉੱਮਿਮ ਸਨ। ⁴ਅਰ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਏਫਾਰ ਅਰ ਏਫਰ ਅਰ ਹਨੇਕ ਅਰ ਅਬੀਦਾ ਅਰ ਅਲਦਾਆ ਸਨ। ਏਹ ਸਾਰੇ ਕਟੂਰਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨ। ⁵ਤਾਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਸੀ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ⁶ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਧਰੇਲਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਇਨਾਮ ਦੇਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੂਰਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕੂਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬੱਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ, ਕਟੂਰਾਹ, ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਕਿ ਵਾਇਦੇ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਇਕਮਾਤਰ ਵਾਰਿਸ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਆਇਤ 1. ਲਿਖਤ ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੀਵੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਕਟੂਰਾਹ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਜਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾਹ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਸੀ (23:1, 2)। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾਹ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਬਰਾਹਾਮ 137 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਟੂਰਾਹ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਕਾਲੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਆਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਵਿਆਹ ਸੀ: ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪਤਨੀ (2:18, 21-25)। ਪਰ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਇਸ ਵਾਇਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਬਹੁ ਪਤਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ “ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ” ਹੋਵੇਗਾ (17:4, 5)। ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ, ਕਟੂਰਾਹ ਨੂੰ ਇੱਕ “ਤੀਵੀਂ” ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ (25:1); ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ “ਧਰੇਲਾ” (25:6; 1 ਇਤਹਾਸ 1:32) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦੀਆਂ ਧਰੇਲਾਂ ਬਿਲਹਾਹ ਅਤੇ ਜਿਲਫਾਹ ਦੇ ਵਰਣਨ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੈ (30:4, 9; 32:22; 35:22)। “ਧਰੇਲ” ਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਕਟੂਰਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਾਰਾਹ ਜੀਉਂਦੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 2. ਕਟੂਰਾਹ ਨੇ ਜਿਮਰਾਨ, ਮਦਾਨ, ਅਤੇ ਯਿਸਬਾਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ – ਯਾਕਸਾਨ, ਮਿਦਯਾਨ, ਅਤੇ ਸੂਅਹ – ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਰਦਨ ਦੇ ਪਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਅਰਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ। “ਯਾਕਸਾਨ” ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਰਬ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ: “ਸਬਾ” ਅਤੇ “ਦਦਾਨ” ਵੱਸ ਗਏ ਸਨ (25:3)। “ਮਿਦਯਾਨ” ਜੋ ਮਿਦਯਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪੁਰਖਾ ਸੀ, ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਅਰਬ ਤੋਂ ਹਰ ਥਾਂ ਸੀਨਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਸਨ (ਕੂਚ 2:15, 16; 3:1; ਗਿਣਤੀ 10:12, 29-33)। ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਮਿਦਯਾਨੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਰਵਾ ਮਾਰਗਾਂ ਤੇ ਇਸਮਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਸਨ ਜੋ ਮਾਰਗ ਮਿਸਰ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ (37:25-28, 36)। “ਸੂਅਹ” ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸੂਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਬਿਲਦਦ ਸੀ ਜੋ ਅੱਯੂਬ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ (ਅੱਯੂਬ 2:11)। ਉਹ ਅਰਬ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਆਇਤ 3. ਸਬਾ ਅਤੇ ਦਦਾਨ ਨੂੰ ਯਾਕਸਾਨ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਲਝਾਉਣਾਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਮ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ

ਰਾਮਾਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸਨ (10:7)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ੇਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ “ਸ਼ਬਾ,” ਜਿਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਮਾਨ ਨਾਮ ਸੀ: “ਯਾਕਟਾਨ” (10:26, 28, 29)। “ਯਾਕਸਾਨ” ਦੇ ਪੁੱਤਰ “ਸ਼ਬਾ” ਨੂੰ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵੀ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦਦਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅੱਸੂਰਿਮ ਅਰ ਲਟੂਸਿਮ ਅਰ ਲਉਮਿਮ ਸਨ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਵਚਨ ਇਬਰਾਨੀ ਅੰਤ (ים, ਇਮ) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਵੰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਮਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਦਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।² ਇਹ “ਅੱਸੂਰਿਮ” ਉੱਤਰੀ ਮਸੋਪੋਤਾਮੀਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੱਸੂਰ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨਹੀਂ ਸਨ (10:11, 22)। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਅਰਬ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਜਾਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ 24:22, 24 ਵਿਚ “ਅੱਸੂਰ” ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।³ “ਲਟੂਸਿਮ” ਅਤੇ “ਲਉਮਿਮ” ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਅਰਬੀ ਕਬੀਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਾਇਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਆਇਤ 4. ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪੋਤੇ ਜੋ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸਨ, ਉਹ ਏਫਾਹ, ਏਫਰ, ਹਨੇਕ, ਅਬੀਦਾ, ਅਤੇ ਅਲਦਾਆ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ “ਏਫਾਹ,” ਯਸਾਯਾਹ 60:6 ਵਿਚ ਮਿਦਯਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਬਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਬਾਬਲ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਲੁਬਾਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਿਦਯਾਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਅਰਬੀ ਜਾਤੀਆਂ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਬੀ ਕਾਰਵਾਂ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਸਬਿਆਂ ਜਾਂ ਨਖਲਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਆਇਤਾਂ 5, 6. ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰਸ ਇਸਹਾਕ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ, ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ (ਵੇਖੋ 24:36), ਜਦਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਧਰੇਲਾਂ (ਹਾਜਰਾ ਅਤੇ ਕਟੂਰਾਹ) ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਮੂਰਾਬੀ ਕੋਡ ਵਿਚ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧਰੇਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ, ਤਾਂ ਧਰੇਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।⁴ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਯੋਗ ਵਾਰਿਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ (16:15; 17:18)। ਪਰ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹਾਜਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਲਈ ਹਰੇਕ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ (21:10-14)। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਇਸਮਾਏਲ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਵਾਇਦੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਕਟੂਰਾਹ (ਇੱਕ ਧਰੇਲ) ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੀ ਵੀ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੀਵਾਂ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਕੇਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਾਇਦ ਪੁਰਖੇ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਲੈ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਹਾਕ ... ਪੂਰਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕੂਟ ਨੂੰ ... ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ” (נָתַן, ਸ਼ਾਲਚ) ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਹਾਜਰਾ ਅਤੇ ਇਸਮਾਏਲ ਨੂੰ “ਦੇ ਦਿੱਤਾ” (ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ) ਸੀ (21:14)। ਇੱਥੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ “ਪੂਰਬ” (מִזְרָח, ਕੇਦਮ) ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਸਥਾਈਪੁਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਆਦਮ ਅਤੇ ਹੱਵਾ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਅਦਨ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਾਇਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਗੋੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਭਟਕਣ ਦੇ ਲਈ ਘੱਲ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਦਨ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (3:23, 24; 4:14, 16)।

ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਮੌਤ ਅਤੇ ਦਫਨਾਇਆ ਜਾਣਾ (25:7-11)

⁷ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਜੀਵਣ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਇੱਕ ਸੌ ਪਛੱਤਰ ਵਰਹੇ ਸਨ। ⁸ਅਬਰਾਹਾਮ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਕੇ ਚੰਗੇ ਬਿਰਧ ਪੁਣੇ ਵਿੱਚ ਬੁੱਢਾ ਅਰ ਸਮਾਪੂਰ ਹੋਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਅਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ⁹ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਇਸਹਾਕ ਅਰ ਇਸਮਾਏਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਕਫੇਲਾਹ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤੀ ਸ਼ੋਰ ਦੇ ਅਫਰੋਨ ਦੀ ਪੈਲੀ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜਾ ਮਮਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ। ¹⁰ਉਸ ਪੈਲੀ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਹੇਤ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਲ ਲਈ ਸੀ ਉੱਥੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਸਾਰਾਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਸਨ। ¹¹ਤਾਂ ਐਉਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ ਅਰ ਇਸਹਾਕ ਬਏਰ-ਲਹੀ-ਰੋਈ ਕੋਲ ਜਾ ਟਿਕਿਆ।

ਆਇਤਾਂ 7, 8. ਅਬਰਾਹਾਮ ਚੰਗੇ ਬਿਰਧ ਪੁਣੇ ਤੱਕ ਇੱਕ ਸੌ ਪਛੱਤਰ ਵਰਹੇ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਨਾਨ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ (ਵੇਖੋ 12:4)। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੁਰਖੇ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (15:15), ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰੱਬੀ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਰੀਰਕ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ; ਪਰ, ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੁਰਖੇ ਦੇ ਮੌਤ ਦੇ ਲੇਖ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ “ਚੰਗੇ ਬਿਰਧ ਪੁਣੇ” ਤੱਕ ਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਮਾਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਮਰਿਆ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ, ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਭਲਾਈ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ, ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ।

ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਮਰ ਜਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਤਿੰਨ ਪਰਗਟਾਵੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ, ਉਹ “ਚੰਗੇ ਬਿਰਧ ਪੁਣੇ ਵਿੱਚ” ਮਰ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਆਖਰੀ ਪਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਅਰਥ ਅਨਿਸ਼ਚਤ ਹੈ। (1) ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪੁਰਖੇ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। (2) ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਕਬਰ, ਮਕਫੇਲੈ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਦਕਿ, ਅਗਲੀ ਆਇਤ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। (3) ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਦ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਜਾਂ ਰੂਹ ਨੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪਿਉ-ਦਾਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ੀਓਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪਿਤਾਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ: ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ “ਇੱਕ ਬੇਹਤਰ” ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਨ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:13-16)।

ਆਇਤਾਂ 9, 10. ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਦੋ ਅੱਧੇ-ਭਰਾਵਾਂ – **ਇਸਹਾਕ ਅਰ ਇਸਮਾਏਲ** – ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਪਿਆਰ ਨੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ (17:18; 21:9-12; 22:2) ਹਬਰੇਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫਨਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੂਸਾ ਨੇ ਪੁਰਖੇ ਦੇ ਦੁਆਰਾ **ਮਕਫੇਲਾਰ ਦੀ ਗੁਫਾ** ਜੋ **ਹਿੱਤੀ ਸ਼ੇਰਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਫਰੇਨ ...** ਦੇ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ (ਵੇਖੋ 23:1-20)। ਦੋਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੀ [ਪਿਆਰੀ] **ਤੀਵੀਂ ਸਾਰਾਹ** ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਬ ਦਿੱਤਾ (ਵੇਖੋ 23:19)।

ਆਇਤ 11. ਰੱਬੀ ਬਰਕਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ **ਅਬਰਾਹਾਮ** ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, **ਇਸਹਾਕ** ਤੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਖੇ ਦੁਆਰਾ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇਪਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹੀ ਏਸਾਓ ਸੀ (27:18-29)।

ਜਿਵੇਂ **ਪਰਮੇਸੁਰ** ਨੇ “ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ” (24:1), ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ **ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ**, ਜੋ **ਬਏਰ-ਲਹੀ-ਰੇਈ ਕੋਲ ਜਾ ਟਿਕਿਆ** ਸੀ। ਵਿਅੰਗਮਈ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਦੂਤ ਰਾਜਰਾ ਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਭੱਜ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਵਰਗਦੂਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕਿਨ ਦੇ ਕੋਲ ਮੁੜ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ “ਇਸਮਾਏਲ” ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੱਲਾਂ ਦਾ ਕੁਲਪਿਤਾ ਹੋਵੇਗਾ (16:7-11)। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਸਹਾਕ ਬਏਰ-ਲਹੀ-ਰੇਈ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸਮਾਏਲ ਨੂੰ ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੋ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਵਹਿੰਦੀਆਂ

ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸਮਾਏਲ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਅੰਸ (25:12-18)

¹²ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਇਹ ਕੁਲ ਪੱਤ੍ਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾਹ ਦੀ ਗੋਲੀ ਹਾਜਰਾ ਮਿਸਰੀ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਲਈ ਜਣਿਆ। ¹³ਏਹ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪਲੇਠੀ ਦਾ ਨਬਾਯੋਤ ਅਰ ਕੇਦਾਰ ਅਰ ਅਦਬਏਲ ਅਰ ਮਿਬਸਾਮ ਸਨ। ¹⁴ਅਰ ਮਿਸਮਾ ਅਰ ਦੂਮਾਹ ਅਰ ਮਸਾ। ¹⁵ਹਦਦ ਅਰ ਤੇਮਾ ਅਰ ਯਟੂਰ ਨਾਫੀਸ ਅਰ ਕੇਦਮਾਹ। ¹⁶ਏਹ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਨ ਅਰ ਏਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਬਾਰਾਂ ਸਰਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੈਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ। ¹⁷ਏਹ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਰਹੇ ਇੱਕ ਸੈਂ ਸੈਂਤੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਣ ਤਿਆਗਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਅਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ¹⁸ਓਹ ਹਵੀਲਾਹ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੀਕ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਅੱਸੂਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੈ ਵੱਸਦੇ ਸਨ ਅਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਟਿਕੇ ਰਹੇ।

ਅਗਲਾ ਖੰਡ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਮਾਏਲ “ਹਾਜਰਾ ਮਿਸਰੀ” ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਰਖੇ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਜੋ “ਸਾਰਾਹ ਦੀ ਗੋਲੀ ਸੀ।” ਜਿਵੇਂ ਕਿ 16:1-4 ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਰਾਹ ਬਾਝ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗੋਲੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੁਏ ਹੋਏ ਵਾਰਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਜਰਾ ਅਤੇ ਇਸਮਾਏਲ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (21:8-21)। ਤਾਂ ਵੀ, ਇਸਮਾਏਲ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ, ਵਾਇਦੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਤਪਤ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਹਾਜਰਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਾਇਦੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ (16:10, 11)।

ਆਇਤ 12. ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤ੍ਰੀ (גוליות, ਟੇਲੇਡੇਥ) ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਵਿਰਤਾਂਤ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਾਜਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ [ਪਹਿਲੇ] ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਯੋਗ ਸਥਾਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਸਿਰਫ ਕਟੂਰਾਹ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਛੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ (25:1-11)।

ਆਇਤਾਂ 13-15. ਭਾਵੇਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਹਾਜਰਾ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਲਦਾਇਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਉਤਪਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਕਈ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਸਮਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦਾ

ਇੱਕ ਸੰਘ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਰਬ ਦਾ ਕਠੋਰ, ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਨਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਖਿੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ, ਅਰਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਧਾਰਣ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਅਰਧ-ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਸੀ; ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪਾਈ ਅਤੇ ਘਾਹ ਖੋਜਣ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੂਰਬ ਦੇ ਕਾਰਵਾ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਏਰ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤ੍ਰੀ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਬਾਯੋਤ ਉਸ ਦੇ ਪਲੇਠੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਉਹੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ 1 ਇਤਹਾਸ 1:29-31 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਇਹ ਲਿਖਤ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਏਸਾਓ ਨੇ ਮਹਲਥ (28:9) ਅਤੇ ਬਾਸਮਥ (36:3) ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਇਸਮਾਏਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਨਬਾਯੋਤ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸਨ।⁶ ਜਦਕਿ “ਨਬਾਯੋਤ” ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਰਬ ਦੇ ਨਬੂਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਪਿਤਾ (ਪੁਰਖੇ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੌਥੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਅਦੇਮੀਆਂ ਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾਈ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਸੰਬੰਧ ਨਿਸ਼ਚਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੇਦਾਰ ਇੱਕ ਜੰਗੀ ਅਰਬੀ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਯਸਾਯਾਹ 21:16, 17 ਦੇ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਸਾਯਾਹ 42:11 ਅਤੇ 60:7 ਵਿਚ “ਕੇਦਾਰ” ਦੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਨਬਾਯੋਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਬਸਤੀਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯਿਰਮਿਯਾਹ 2:10; 49:28; ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ 27:21)।

ਅਦਬਏਲ ਅਤੇ ਮਿਬਸਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ ਇੱਥੇ ਅਤੇ 1 ਇਤਹਾਸ 1:29 ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ “ਅਦਬਏਲ” ਅਰਬ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ *ਇਡੀਏਇਲੂ* ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੁੜ ਉਪਜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਸੂਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਤਿਗਲਥਪਿਲਾਸੇਰ III (745-727 ਈ.ਪੂ.) ਨੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਅਰਬ ਵਿਚ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।⁷ ਨਾਮ “ਮਿਬਸਾਮ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਮਸਾਲਾ” ਜਾਂ “ਮਰਹਮ” ਜੋ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ מִשְׁמַח (ਮਿਸ਼ਮਾ) ਤੋਂ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ (1 ਇਤਹਾਸ 4:25)। ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਿਸਮਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਸੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਿਮਓਨ ਦੇ ਗੋਤ ਦੇ ਮਿਬਸਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (1 ਇਤਹਾਸ 4:25)। ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਬੇਲ ਮਿਸਮਾ ਅਰਬ ਦਾ ਪਹਾੜ ਜੋ ਤੇਮਾ ਦੇ ਨਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 160 ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਸਥਾਨ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਪਰ ਇਸ ਪਛਾਣ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਉਲੇਖ **ਦੂਮਾਰ** ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਮ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਯਸਾਯਾਹ 21:11, 12; NIV; NRSV; ESV), ਜਿੱਥੇ ਦੂਮਾਰ ਇੱਛ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਦੇਮ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਗ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ “ਦੂਮਾਰ” ਨੂੰ “ਅਦਮਾਤੂ” ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਅਰਬੀ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਸੂਰ ਦੇ

ਰਾਜੇ ਸੰਨਹੇਰੀਬ ਨੇ ਅਰਬ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ।⁹

ਮਸ਼ਾ, ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਨਾਮ, ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਬਰਾਨੀ ਅਰਥ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ “ਬੋਝ” ਜਾਂ ਇੱਕ “ਅਕਾਸ਼ਵਾਣੀ” ਹੈ। ਕਹਾਉਤਾਂ 30:1 ਆਇਤ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ “ਯਾਕਰ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ” (ਵੇਖੋ NJB; NJPSV; REB)। ਅੱਸੂਰ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ “ਮਸ਼ਾ” ਅਰਬ ਵਿਚਲਾ ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਜੋ ਤੇਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।¹⁰

ਹਦਦ ਨਾਮ ਇੱਥੇ ਅਤੇ 1 ਇਤਹਾਸ 1:30 ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਸਾਓ ਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਹੀ ਨਾਮ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (36:35, 36; ਵੇਖੋ 1 ਰਾਜਿਆਂ 11:14-25; 1 ਇਤਹਾਸ 1:46-51)। “ਹਦਦ” ਨਾਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਇਸਮਾਏਲ ਜਾਂ ਏਸਾਓ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਅੱਜ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਮ ਨਾਮ ਖੋਜਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਇਤਹਾਸਕ ਪੁਰਖੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਅਰਬ ਵਿਚ (ਆਧੁਨਿਕ ਟੇਮਾ) **ਤੇਮਾ** ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ, ਇਹ ਉਹ ਸਥਾਨ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਸਬਾ ਦੇ ਨਾਲ (ਅੱਯੂਬ 6:19), ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਦਾਨ (ਯਸਾਯਾਹ 21:13, 14; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 25:23) ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਾਬਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਨਬੂਕਦਨੱਸਰ (556-539 ਈ. ਪੂਰਵ.) ਦਸ ਸਾਲ ਤੇਮਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ, ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬੇਲਸ਼ੱਸਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬਲ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕੀਤਾ (ਵੇਖੋ ਦਾਨੀਏਲ 5:1-30)।

ਯਟੂਰ ਅਤੇ **ਨਾਫੀਸ** ਯਰਦਨ ਦੇ ਪਾਰ ਉੱਤਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਏ, ਪਰ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸਰਾਏਲੀ ਕਨਾਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ “ਯਟੂਰ” ਅਤੇ “ਨਾਫੀਸ” ਦੀ ਅੰਸ ਰਊਬੇਨ, ਗਾਦ ਅਤੇ ਮਨੱਸ਼ਹ ਦੇ ਅੱਧੇ ਗੋਤ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਯਰਦਨ ਨਦੀ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ (1 ਇਤਹਾਸ 5:18-22)। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਈ.ਪੂ. ਵਿਚ, ਯਟੂਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਸ ਇਤੂਰਿਯਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿਉ-ਦਾਦੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ (ਲੂਕਾ 3:1), ਜੋ ਪੂਰਬੀ ਫਲਿਸਤੀਨ ਅਤੇ ਲਬਾਨੇਨ ਪਹਾੜ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਕੇਦਮਾਹ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਨਾਮ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਿਖਤ ਅਤੇ 1 ਇਤਹਾਸ 1:31 ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ קִדְמוֹ (ਕਡਮਾ) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਪੂਰਬ ਦੀ ਵੱਲ” ਜਾਂ “ਪੂਰਬੀਆਂ” (ਵੇਖੋ 13:14; 28:14)। ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ “ਪੂਰਬੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼” ਵਿਚ ਆਇਆ (29:1), ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸਨ। ਪਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਰਾਨ ਵਿਚ, ਕਨਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ (29:4)। “ਪੂਰਬੀਆਂ” (“ਕੋਨੀ”; 15:19) ਦੇ ਕਈ ਸਮੂਹ ਕਨਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 16. ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਤਾਨਾਂ ਵਾਸ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ (ἄστυ, ਚੈਸਟਰ) ਵਿਚ, ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਸ਼ਹਿਰਪਨਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸਤਾਨਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਥਾਨ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਲੇਵੀਆਂ 25:31; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 2:23; ਯਹੇਸ਼ੂਆ 19:8)। ਕੁਝ ਗੜ੍ਹੀਆਂ (ਵੇਖੋ ἰσχυρία, ਤਿਰਾਹ), ਉਹ ਵੀ ਲਗਭਗ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਗਿਣਤੀ 31:10; ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ 25:4)। ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ “ਕੈਂਪਾਂ” ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ” (NRSV; NEB; NJPSV)। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੁੱਤਰ ਬਾਰਾਂ ਕੈਂਪਾਂ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਬਾਰਾਂ ਸਰਦਾਰ (ἡγεμόνες, ਨਾਸੀ, “ਕੈਂਪ ਦੇ ਮੁਖੀ”) ਸਨ।

ਆਇਤ 17. ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਰਹੇ ਇੱਕ ਸੌ ਸੈਂਤੀ ਸਨ; ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਅਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ (25:7, 8) ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਮਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ (ਬਾਰਾਂ) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਨੇ (137 ਸਾਲ) ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਦੂਤ ਨੇ ਹਾਜਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (16:10, 11)।

ਆਇਤ 18. ਮੂਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ: ਉਹ ਹਵੀਲਾਹ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੂਰ ਤੀਕ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਸੀ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਤਰੀ ਸੀਨਈ ਵਿਚ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜਰਾ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਵਰਗਦੂਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ (16:7)। ਹਵੀਲਾਹ ਸ਼ਾਇਦ ਅਰਬ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 2:11, 12), ਅਤੇ ਦੇਵੇਂ ਅੱਸੂਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੈ ਵੱਸਦੇ ਸਨ। ਅੱਸੂਰ (ਅੱਸੂਰ) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਮਸੋਪੋਤਾਮੀਆ ਦੇ ਅੱਸੂਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੀਨਈ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਜਾਂ ਅਰਬ ਦੇ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ (25:3 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਆਖਰੀ ਬਿਆਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਮਾਏਲੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਟਿਕੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਇਬਰਾਨੀ ਵਾਕ אֲשֶׁר בְּעֵינֵי (ਅਲਪੈਨੀ) ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ ਤੇ “ਚੇਹਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।” ਕੁਝ ਸੰਸਕਰਣ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਮਾਏਲ ਆਪਣੇ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ “ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ” (NASB) ਜਾਂ “ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਿਚ” (NIV) ਵੱਸਦਾ ਸੀ। “ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ” ਜਾਂ “ਦੁਸ਼ਮਣੀ” 16:12 ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ “ਉਹ ਦਾ ਹੱਥ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ [ਹੇਵੇਗਾ]।” ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਨਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਲੜਿਆ। ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ “ਨਾਲ-ਨਾਲ” ਵੱਸ ਗਿਆ (NRSV; NJPSV), ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਵਾਕ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ “ਸਨਮੁਖ” ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ “ਪੂਰਬ” (NEB) ਉਸ ਦੇ ਤੰਬੂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 16:12 ਆਇਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ

ਵਾਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ NASB ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ “ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ [ਪੂਰਬ ਵਿਚ] ਵੱਸੇਗਾ।”

ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਜਨਮ (25:19-26)

¹⁹ਏਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤ੍ਰੀ ਹੈ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਤੋਂ ਇਸਹਾਕ ਜੰਮਿਆ। ²⁰ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਚਾਲੀਆਂ ਵਰਿਹਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦ ਉਹ ਰਿਬਕਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਆਇਆ ਜਿਹੜੀ ਬਥੂਏਲ ਪਦਨ ਅਰਾਮ ਦੇ ਅਰਾਮੀ ਦੀ ਧੀ ਅਰ ਲਾਬਾਨ ਅਰਾਮੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ। ²¹ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਜੇ ਉਹ ਬਾਬ ਸੀ ਤਾਂ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੀ ਅਰ ਰਿਬਕਾਹ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗਰਭਵੰਤੀ ਹੋਈ। ²²ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਘੁਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਆਖਿਆ, ਜੇਕਰ ਏਹ ਐਉਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜੇਹੀ ਕਿਉਂ ਹਾਂ? ਅਤੇ ਉਹ ਯਹੋਵਾਹ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣ ਗਈ। ²³ਤਾਂ ਯਹੋਵਾਹ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੇਰੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕੋਮਾਂ ਹਨ ਅਰ ਤੇਰੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਓਹ ਦੋਵੇਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਰ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦੂਜੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲੋਂ ਬਲਵੰਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਛੋਟੇ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰੇਗਾ। ²⁴ਜਦ ਉਸ ਦੇ ਜਣਨ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਵੇਖੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਸਨ। ²⁵ਅਤੇ ਜੇਠਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲਾਲ ਜੱਤ ਵਾਲੇ ਬਸਤਰ ਵਰਗਾ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਦਾ ਨਾਉਂ ਏਸਾਓ ਰੱਖਿਆ। ²⁶ਉਸ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਦਾ ਭਰਾ ਨਿੱਕਲਿਆ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨੇ ਏਸਾਓ ਦੀ ਅੱਡੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਯਾਕੂਬ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਸਹਾਕ ਸੱਠਾਂ ਵਰਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ।

ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਿਖਤਇਸਹਾਕ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਤਪਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਵਾਇਦੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੋਰ ਵਾਇਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵੀਆਂ ਕੋਮਾਂ ਦੇ ਕੁਲਪਿਤਾ (ਪੁਰਖੇ) ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਆਇਤਾਂ 19, 20. ਉਤਪਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ *גוֹיִם* (ਟੇਲੇਡੇਥ) ਅੱਠਵੀਂ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ **ਕੁਲਪੱਤ੍ਰੀ** ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ **ਇਸਹਾਕ** ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲੇਖਾ, ਇੱਕ ਪਿੱਤਰ ਕਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। NIV ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਏਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤ੍ਰੀ [ਟੇਲੇਡੇਥ] ਹੈ,” ਭਾਵੇਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਕਥਾ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਵਾਇਦੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ, ਅਬਰਾਹਾਮ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਗ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ **ਅਬਰਾਹਾਮ ਤੋਂ ਇਸਹਾਕ ਜੰਮਿਆ** (ਵੇਖੋ 21:1-3)। ਫਿਰ ਲਿਖਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ **ਇਸਹਾਕ ਚਾਲੀਆਂ ਵਰਿਹਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ** ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ **ਰਿਬਕਾਹ** ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ, **ਜਿਹੜੀ ਬਥੂਏਲ ਪਦਨ ਅਰਾਮ ਦੇ ਅਰਾਮੀ ਦੀ ਧੀ ਅਰ ਲਾਬਾਨ ਅਰਾਮੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ** (ਵੇਖੋ 24:62-67)। ਰਿਕਾਰਡ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਉਮਰ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੂਰਬ

ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ 26:34)। ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਦੇ ਰੱਬੀ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਧਾਰਣ ਉਮਰ ਅਠਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਸੀ,¹² ਪਰ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਹਾਕ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਲਈ ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਕਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਪਤਨੀ ਲੱਭਣ ਦੇ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਸੀ। ਆਖਿਰਕਾਰ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੁਵਿਧਾ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਨੈਕਰ ਨੂੰ ਪਦਨ-ਅਰਾਮ ਵਿਚ ਹਾਰਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਮਸੋਪੋਤਾਮੀਆ ਜਾਂ ਅਰਾਮ ਨਾਹਾਰੀਮ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਾਮ (ਵੇਖੋ 24:10)। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਬਬੂਏਲ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਹੋਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਪਤਨੀ ਲੱਭ ਸਕੇ।

ਜਦੋਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ **ਲਾਬਾਨ ਅਰਾਮੀ ਦੀ ਭੈਣ** ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ (ਵੇਖੋ 24:29, 50)। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਆਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ (ਅਧਿਆਇ 29-31)।

ਆਇਤ 21. ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (24:67; 25:20), ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤਕ ਪਾਰ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਰ੍ਹੇ ਗਰਭ ਧਾਰਣ ਕਰ ਸਕਣ ਤੋਂ ਅਸਮੱਰਥ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਬਕਾਹ ਵੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ **ਬਾਝ ਰਹੀ ਸੀ** (25:20, 26)। ਪਰ, ਉਸ ਨੇ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਰੇਲ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਸਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾਹ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਲੀ ਹਾਜ਼ਰਾ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, **ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ**। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ *אָמַן* (*ਅਥਾਰ*) ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।¹³ ਇਹ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਰਿਬਕਾਹ ਦੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਕਰੇਗਾ (ਵੇਖੋ ਕੂਚ 8:8, 9, 28-30; 9:28; 10:17, 18; ਨਿਆਈਆਂ 13:8; 2 ਸਮੂਏਲ 24:25)। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, **ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ**। ਉਸ ਨੇ ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ **ਸੁਣੀ**, ਅਤੇ **ਰਿਬਕਾਹ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗਰਭਵੰਤੀ ਹੋਈ**। ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗਰਭ ਵਿਚ ਜੁੜਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 22. ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਸਨ, **ਉਹ ਦੋ ਵਿੱਚਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਘੁਲਦੇ ਸਨ**। “ਸੰਘਰਸ਼” ਦੇ ਲਈ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ *אֶמְצָל* (*ਰਾਤਸਾਤਸ*) ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਕੁਚਲਨਾ” ਜਾਂ “ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ” ਕਰਨਾ ਹੈ।¹⁴ ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ

ਗਰਭ ਵਿਚਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਇੰਨਾ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਗਭਗ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੂਲ ਸਮੱਸਿਆ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਗਰਭਵਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਰਦ ਅਤੇ ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਅਧੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਵਾਦਕ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਇੱਕ ਇਸਤਰੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ ਸਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਵਿਆਕਰਣਿਕ ਵਾਕ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ; ਪਰ, NASB ਅਨੁਵਾਦ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦੇ ਰੋਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ: **ਜੇਕਰ ਏਹ ਐਉਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜੇਹੀ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?** ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇ: “ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜੁੜਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ ਸਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਹਲਚਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਯੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ?” ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ, “ਕੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਬਚ ਜਾਣਗੇ? ਕੀ ਮੈਂ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵਾਂਗੀ?”

ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ, ਉਹ ਯਹੋਵਾਹ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣ ਗਈ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਥੋੜਾ ਉਲਝਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਬੀ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਕੂਚ 18:15; 1 ਸਮੂਏਲ 9:9; 1 ਰਾਜਿਆਂ 22:8)। ਪਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਲਕਿ-ਸਿਦਕ ਵਰਗਾ ਕੋਈ “ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਜਨ” ਸ਼ਾਲੋਮ (ਯਹੂਸਲਮ) ਵਿਚ ਸੀ।¹⁵ ਨਾ ਹੀ ਲਿਖਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨਬੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਤੇ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦੀ ਚਾਹ ਵੀ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਦਸ਼ਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਜਗਵੇਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ (25:21)।

ਆਇਤ 23. ਰਿਬਕਾਹ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਦਯਾਵਾਨ ਸੀ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਜੁੜਵਾਂ ਬੱਚੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਵਾਇਆ ਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਵਾਇਦਾ – ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਹੋਣਗੇ (17:4-6, 16) – ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਇਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ।

ਪਰ, ਕੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਇਸ ਭਵਿੱਖਵਾਈ ਦਾ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਪੱਖ ਵੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ

ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ, ਯਾਕੂਬ ਚਲਾਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਏਸਾਓ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਹੱਕ ਵੇਚ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਮਨਾਵੇਗਾ (25:29-34)। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖੋਖਾ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਏਸਾਓ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਦੇਵੇ (27:18-29)।

ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ **ਓਹ ਦੇਵੇਂ ਜਾਤੀਆਂ** ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੇ **ਵੱਡਾ** ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ **ਛੋਟੇ ਦੀ** ਸੇਵਾ ਕਰੇਗੀ, ਪਿਛਲਾ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ **ਬਲਵੰਤ** ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਦੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਏਸਾਓ – ਜੇ ਵੱਡਾ ਸੀ – ਉਸ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਦੇਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਫਿਰ ਵੀ, ਦਾਊਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇਵਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਅਦੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਹਿਲੂਏ ਬਣਾ ਲਿਆ (2 ਸਮੂਏਲ 8:14)।

ਆਇਤ 24. ਰਿਬਕਾਹ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜਣਨ ਦੇ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੱਕ, **ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ** ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੋੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਿਬਕਾਹ ਨੇ ਜੋੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਰਹੱਸਮਈ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਗ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਇਤ 25. ਪਹਿਲੇਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ **ਜੇਠਾ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲਾਲ ਜੱਤ ਵਾਲੇ ਬਸਤਰ ਵਰਗਾ** ਸੀ। “ਲਾਲ” (רִאָמָן, *ਅੰਡਮੇਨੀ*) ਰੰਗ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ,¹⁶ ਪਰ ਬਿਆਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭੂਰੇ-ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। 1 ਸਮੂਏਲ 16:12; 17:42 ਵਿਚ ਦਾਊਦ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਰੰਗ ਜੇਠੇ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੰਗ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਹੈ: “ਅਦੇਮ” (אָדָם, *ਅਦੇਮ*; 25:30), ਜੋ ਉਸੇ ਮੂਲ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ “ਲਾਲ” ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।¹⁷ ਸ਼ਬਦ “ਜੱਤ” ਵਧੇਰੇ ਪੇਚੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ **ਏਸਾਓ** (אִשָּׂא, *ਈਸਾਓ*) ਨਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਝਲਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਉਹੀ ਦੋ ਆਰੰਭਿਕ ਵਿਅੰਜਨ ਹਨ, ਜੋ ਦੇਵਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ, **ਸੇਅਰ** (אִשָּׂר, “ਜੱਤ”) ਅਤੇ **ਸੇਈਰ** (אִשָּׂר, “ਸੇਈਰ”)¹⁸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਯਮਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ “ਸੇਈਰ ਪਰਾੜ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 1:2; 2:1, 5; ਯਹੋਸ਼ੂਆ 15:10; 24:4), ਜੋ ਮ੍ਰਿਤ ਸਾਗਰ ਦੇ

ਦੱਖਣ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਅਦੇਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਵਾਸ ਹੈ (32:3; 36:8, 9; ਨਿਆਈਆਂ 5:4)।

ਆਇਤ 26. ਏਸਾਓ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੂਸਰਾ ਪੁੱਤਰ ਨਿੱਕਲਿਆ; ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨੇ ਏਸਾਓ ਦੀ ਅੱਡੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਕੂਬ ਰੱਖਿਆ। “ਯਾਕੂਬ” (יַעֲקֹב, ਯਾਕੋਬ) ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ “ਜੋ ਅੱਡੀ ਫੜਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।” ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਇੱਥੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਸਰਾ ਪੁੱਤਰ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਾਂਵ “ਅੱਡੀ” (יַעֲקֹב, ਅਕੋਬ) ਕਿਰਿਆ “ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ” (יַעֲקֹב, ਅਕਾਬ) ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਬਦ “ਅੱਡੀ” ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਲੰਕਾਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਧੋਖੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 41:9 ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਲੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੈ)।

ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਵੇ (27:18-29)। ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਸਹਾਕ ਸੱਠਾਂ ਵਰਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਲਿਖਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਵੱਡੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਯੁੰਦਲਾ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ “ਬਿਰਧ” ਕਿਹਾ (27:1, 2)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਏਸਾਓ ਦੀ ਬਜਾਇ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ (27:2, 4)। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਗਲਤੀ ਕਰ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ 180 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ (35:27, 28)।

ਏਸਾਓ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਸੈਦਾ (25:27-34)

²⁷ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਸਿਆਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ ਅਰ ਰੜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਰ ਯਾਕੂਬ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ ਅਰ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ²⁸ਇਸਹਾਕ ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਜੋ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਹ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਰਿਬਕਾਹ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ²⁹ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਦਾਲ ਪਕਾਈ ਅਰ ਏਸਾਓ ਰੜ ਵਿੱਚੋਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਆਇਆ। ³⁰ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਏਸੇ ਲਾਲ ਦਾਲ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਹ ਕਿਉਂਜੋ ਮੈਂ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਦੇਮ ਪੈ ਗਿਆ। ³¹ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਤੂੰ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੇਚ ਦਿਹ। ³²ਤਾਂ ਏਸਾਓ ਆਖਿਆ,

ਵੇਖ ਮੈਂ ਮਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਏਹ ਜੇਠਾ ਹੋਣਾ ਮੇਰੇ ਕਿਸ ਕੰਮ ਦਾ ਹੈ? ³³ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਤੂੰ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸੌਂ ਖਾਹ ਤਾਂ ਉਸ ਸੌਂ ਖਾਧੀ ਅਰ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਯਾਕੂਬ ਕੋਲ ਬੇਚ ਦਿੱਤਾ। ³⁴ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਅਰ ਦਾਲ ਦਿੱਤੀ ਅਰ ਉਸ ਨੇ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਅਤੇ ਉੱਠਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪਿਆ। ਐਉਂ ਏਸਾਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਿਆ।

ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਤਰਜੀਹਾਂ ਪੱਖਪਾਤ, ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 27. ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਜੋੜੇ **ਮੁੰਡੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ**, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਰਕ ਸੀ। **ਏਸਾਓ**, ਅਸੱਭਿਅ ਅਤੇ ਜੱਤ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ, **ਸਿਆਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸੀ** ਅਤੇ **ਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ**। ਉਹ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ, **ਯਾਕੂਬ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ ਸੀ**, ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ **ਤੰਬੂਆਂ ਵਿੱਚ** ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ “ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ” ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ **ḥām** (*ਯਾਮ*) ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਅਕਸਰ “ਸਿੱਧ” ਜਾਂ “ਨਿਰਦੋਸ਼” ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਅੱਯੂਬ 1:1, 8; 8:20; ਜ਼ਬੂਰ 37:37; ਕਹਾਉਤਾਂ 29:10)। ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਯਾਕੂਬ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਧ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ ਏਸਾਓ ਦੇ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ,¹⁹ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜੋ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ²⁰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 28. 25:29-34 ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਮਤਭੇਦ ਮੌਜੂਦ ਸਨ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਲਿਖਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, **ਇਸਹਾਕ ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਜੋ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਹ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ**। ਪਰ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ **ਰਿਬਕਾਹ ਕਿਉਂ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ**; ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਰੂਚੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹੋਣ। ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਏਸਾਓ ਰਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ “ਪਿਆਰ” (**אַהֲבָה**, *ਅਹਿਬ*) ਕਰਦੇ ਸਨ; ਪਰ ਇਹ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਆਮ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਦੇ ਬਜਾਇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ 29:30-33)।

ਆਇਤਾਂ 29, 30. ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, **ਯਾਕੂਬ** ਘਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਏਸਾਓ ਬਾਹਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, ਇਸ ਵਾਰ **ਏਸਾਓ** ਖਾਲੀ

ਹੱਥ ਘਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਜਦੋਂ ਏਸਾਓ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਭੁੱਖਾ ਸੀ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ **ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ** (᠒᠘᠑, *ਅਯੀਪ*) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਛਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਤਰ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਕੁਝ **ਦਾਲ ਪਕਾਈ** ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਮਸੂਰ ਦੀ ਦਾਲ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ **ਲਾਲ ਦਾਲ** ਕਿਹਾ। ਇੱਥੇ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਏਸਾਓ ਨਾਮ ਨੂੰ **ਅਦੋਮ** (᠒᠐᠑᠘, *ਅਦੋਮ*) ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਜੋ ਇਬਰਾਨੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ "ਲਾਲ" (᠒᠐᠑᠘, *ਅਡੋਮ*) ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ (25:25 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਆਇਤ 31. ਯਾਕੂਬ ਚਲਾਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਏਸਾਓ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ **ਅੱਜ** ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ **ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਬੋਚ** ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਾਲ ਖਾਣ ਦੇ ਲਈ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ। "ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ" (᠒᠒᠒, *ਬੋਕੋਰਾਹ*) "ਪਹਿਲੇਠੇ" (᠒᠒᠒, *ਬੋਕੋਰ*) ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ; ਇਹ ਸਿਰਫ ਬੋੜੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਈ ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ (25:25, 26)। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨੇੜਲੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ, ਪਹਿਲੇਠੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਲਈ ਯੋਗ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਹਿਲੇਠੇ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 21:15-17)। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਸੇਪੋਤਾਮੀਆ (ਪੰਦਰਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਈ.ਪੂ.) ਤੋਂ ਨੂਜ਼ੀ ਪੱਟੀਆਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇਠੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇਹਰਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਪਰ ਗੇਦ ਲਏ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।²¹ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੇਠੇ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਇਹ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਨੂਜ਼ੀ ਤਖਤੀਆਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਭਰਾ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇਠੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਜਾਂ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵੇਚ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਏਸਾਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਉਤਪਤ 25:27-34 ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੈ।²²

ਆਇਤ 32. ਏਸਾਓ ਇੰਨਾ ਕੁ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਦਾਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ **ਮਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ** ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਭਾਵੁਕ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਰਦਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ **ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ** ਏਸਾਓ ਦੇ ਲਈ ਅਰਥਹੀਣ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ, ਏਸਾਓ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਈ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 33. ਯਾਕੂਬ ਇੱਕ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਲਈ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਏਸਾਓ ਦੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਭਰੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਹੀਣ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਦਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਟੋਰੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ ਦੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਗ ਖਾਵੇ; ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਹੁੰ ਬੱਝ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਸਹੁੰ ਬੱਝ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਏਸਾਓ ਨੇ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੇਚਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ **ਓਸ ਸੌਂਗ ਖਾਧੀ**।

ਆਇਤ 34. ਲੈਣ ਦੇਣ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਕੂਬ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਨੇ, ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੇ ਲਈ **ਰੋਟੀ ਅਰ ਦਾਲ ਦਿੱਤੀ**, ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੀਣ ਲਈ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ, ਵੱਡਾ ਭਰਾ **ਉੱਠਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪਿਆ**। ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ ਵਿਚ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਕਿ **ਏਸਾਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਿਆ**। “ਤੁੱਛ” ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਬਦ גַּזְזוּ (ਬਾਜ਼ਾਹ) ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਅਨਾਦਰ” ਜਾਂ “ਕਦਰ ਨਾ ਕਰਨਾ”।²³ ਇਹ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ, ਪਰਮੇਸੁਰ, ਜਾਂ ਰੱਬੀ ਬਰਕਤਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਕਦਰੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਗਿਣਤੀ 15:30, 31; 2 ਸਮੂਏਲ 12:10; ਹਿਜ਼ਕੀਏਲ 16:59; 17:16, 18; ਮਲਾਕੀ 1:6, 7)।

ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਕਾਰਣ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ,

ਵੇਖਣਾ ਭਈ ਕੋਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਵੰਜਿਆ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਭਈ ਕੋਈ ਕੁੜੱਤਣ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਫੁੱਟ ਕੇ ਦੁਖ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਬਾਹਲੇ ਉਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣ। ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਭਈ ਕੋਈ ਹਰਾਮਕਾਰ ਅਥਵਾ ਏਸਾਓ ਵਾਂਝੁ ਕੁਧਰਮੀ ਹੋਵੇ ਜਿਹ ਨੇ ਇੱਕ ਡੰਗ ਦੇ ਖਾਣ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੇਚ ਸੁੱਟਿਆ। ਕਿਉਂਜੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਭਈ ਮਗਰੋਂ ਜਦ ਉਹ ਨੇ ਬਰਕਤ ਦਾ ਅਧਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਉਹ ਨੂੰ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨੇ ਅੰਝੂ ਕੇਰ ਕੇਰ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਭਾਲਿਆ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:15-17)।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੋਣ (25:1-28)

ਜਦੋਂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ “ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕੌਮ” ਬਣਾਵੇਗਾ (12:2)। ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ

“ਚੁਣੇ ਹੋਏ” (אֲבִיבִים, *ਬਾਚੀਰ*)²⁴ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ (ਵੇਖੋ ਨਹਮਯਾਹ 9:7), ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਰਕਤ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਨਾ ਸੀ (12:2, 3)। ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ “ਧਰਤੀ ਦੀ ਯੂੜ ਵਰਗੀ” ਅਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ “ਤਾਰਿਆਂ” ਵਾਂਗਅਣਗਿਣਤ ਹੋਵੇਗੀ (13:16; 15:5)। ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਪੁਰਖਾ ਨਤਿੰਨਵੇਂ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲਣਗੇ (17:1, 6)। ਅੰਤ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰਾਹ “ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ” ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉੱਮਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਣਗੇ (17:15, 16)। ਸਾਰਾਹ ਅਤੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਣਹੋਣਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੱਸ ਪਏ ਸਨ (17:17; 18:10-13); ਪਰ ਆਖਿਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਅਣਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ (18:14)।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਕਿ ਅਦੋਮ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚੋਂ – ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਨਿਕਲੇ ਸਨ (ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਯਹੂਦਾਹ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ) – ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਦੂਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬੀ ਵਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਤਪਤ 25:1-4 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਅਬਰਾਹਾਮ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੀਵੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਕਟੂਰਾਹ ਸੀ,” ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੰਤਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਇਹ ਪੁੱਤਰ ਅਰਬੀ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਬਣ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਆਪਣੇ ਵਾਇਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਖੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਮਾਏਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ (25:12-16) ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ “ਬਾਰਾਂ ਸ਼ਹਿਜਾਦੇ” ਜੰਮੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬਣ ਗਏ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਜਦਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਪੁਰਖਾ ਆਪਣੀਆਂ ਧਰੇਲਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ (25:5, 6)।

ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਨਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ,²⁵ ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਦਾ ਵਾਰਸ ਬਣਨਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਲਈ ਤੋਹਫੇ ਦੇਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਅਬਰਾਹਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਬਰਕਤ ਬਣਿਆ ਸੀ।

ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਿਖਾਇਆ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ ਪੁਰਖੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਦਾ ਹੈ: “ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਉਹ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਿਆਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਯਰੋਵਾਹ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯਰੋਵਾਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਪੂਰਾ

ਕਰੇ" (18:19)। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹਿਦਾਇਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਖੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਗ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ - ਇੱਕ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ - ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਗਵੇਦੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (22:1-19)। ਕਿਉਂਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ - "ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਮਾਰਗ" ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ - ਜਿਵੇਂਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ 18:19 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਨਾ-ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਭਵਿੱਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਵਿਚ ਪੁਰਖੇ ਦੀ ਨਿਹਚਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਰੱਦਣ ਦੀ ਚੋਣ ਸੀ; ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਿਆਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ "ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਪਾਲਨਾ" ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਲੋਕ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਚੋਣ ("ਬਚਾਏ ਗਏ") ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹੋ ਅਰਥ ਸੀ, "ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੇ [ਦੁਨਿਆਵੀ] ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ਓਹ ਸੱਚੇ [ਆਤਮਿਕ] ਇਸਰਾਏਲੀ ਨਹੀਂ" (ਰੋਮੀਆਂ 9:6)। ਰਸੂਲ ਨੇ ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਾ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰ ਜੇ "ਡਾਲੀਆਂ" (ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਇਸਰਾਏਲੀ) ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ "ਬੇਪਰਤੀਤੀ" ਦੇ ਕਾਰਣ, "ਤੇੜੀਆਂ ਗਈਆਂ," ਤਾਂ ਕੁਝ ਗ਼ੈਰ ਯਹੂਦੀ (ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕ) "ਪਰਤੀਤ" ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਰਖਤ ਵਿਚ "ਪੇਉਂਦ ਚਾੜ੍ਹੇ" ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ (ਚੁਣੇ) ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ (ਰੋਮੀਆਂ 11:17-20)। ਉਸ ਨੇ ਗ਼ੈਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ: ਜੇ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣੇ ਨਾ ਰਹਿਣ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ "ਵੱਡਿਆ" ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੇਉਂਦ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਗ਼ੈਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 11:20-24)।

ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਰਫ਼ਾ ਚੋਣ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੇ ਜਨਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਸਦਾ ਸ਼ਰਤੀਆ ਰਹੀ ਹੈ; ਇਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਮੱਤੀ 3:1-12; ਲੂਕਾ 7:30; ਗਲਾਤੀਆਂ 3:26-29)। ਰਾਹਬ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਜੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣ

ਸਕਦੇ ਹਨ (ਯਹੋਸ਼ੂਆ 2:8-14; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:31) ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ।

ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਰੂਥ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੋਆਬਣ ਇਸਤਰੀ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਚੁਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਣ ਬਣ ਗਈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੱਸ ਨਾਓਮੀ, ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਮੋਆਬੀ ਦੇਵਿਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਹ ਇਸਰਾਏਲ ਕੋਮ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ, ਜੋ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਨ (ਰੂਥ 1:16, 17; 4:11-17)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਪੂਰਵਜ ਬਣ ਗਈ (ਮੱਤੀ 1:5)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਲੋਕ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਅਤੇ ਕਟੂਰਾਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸੰਤਾਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾਹ ਇੱਕ ਬਾਂਝ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਬਕਾਹ ਵੀ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਸੰਤਾਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਰਹੀ (25:20, 26)। ਕਿਉਂਕਿ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ, ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ ਬੱਚਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ? ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਹਾਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨੇ ਸਾਰਾਹ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ (15:1-5)। ਆਖਿਰਕਾਰ, ਉਹ ਗਰਭਵੰਤੀ ਹੋਈ (25:21)।

ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਿਬਕਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੰਗਣ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਗਰਭ-ਅਵਸਥਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਐਥੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੈਤੋ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਇੰਝ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਯੁੱਧ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ (25:22)। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੜਬੜੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਜੈਤੋ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕੋਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ, ਏਸਾਓ ਦੀ ਸੰਤਾਨ (ਅਦੇਮੀ), ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ, ਯਾਕੂਬ (ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗੀ (25:23)। ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਣ ਦੇ ਲਈ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਰਿਬਕਾਹ ਜੀਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ; ਇਹ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਦਾਊਦ ਨੇ ਅਦੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ (2 ਸਮੂਏਲ 8:14)।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਨਾ ਹੀ ਉਤਪਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਨਾ ਹੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਬਚਪਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਾਡੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਅੰਤਿਮ ਭਵਿੱਖ ਸਾਡੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਂਗੇ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ; ਪਰ ਹੁਣ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚੁਣਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਾਂਗੇ। ਅਜ਼ਾਦ ਨੈਤਿਕ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤੋਂ, ਉਤਪਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਉੱਠ

ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਡਿੱਗ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਊਲ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਉਹ ਲੰਬਾ, ਸੁੰਦਰ, ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕੜਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਮਸਹ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਰਾਜਾ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਆਤਮਾ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 9:1, 2; 10:1, 9, 10)। ਪਰ ਉਹ ਜਿੰਦੀ, ਘਮੰਡੀ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 13:8-14; 15:1-23); ਅਤੇ ਉਹ ਦਾਊਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੋਂ ਬੀਰਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੜ-ਭੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 18:5-12; 19:8-10)। ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗੜਬੜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਗਿਲਬੇਆ ਦੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਫਲਿਸਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਹਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦੁਖਦਾਇਕ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ (1 ਸਮੂਏਲ 31:1-6)।

ਤਰਸੂਸ ਦੇ ਸ਼ਾਊਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਵਰਣਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤਕੜਾ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ "ਨਿਰਬਲ" (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10:10; KJV) ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12:7-9; ਗਲਾਤੀਆਂ 4:13-15)। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਇੱਕ ਰੱਬੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਸੁੱਟਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 26:9-11; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:13)। ਮੁਢਲੀ ਮਸੀਹੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਇੱਛਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਈ ਉੱਚ ਰੁਤਬੇ ਦਿਵਾਏ ਸਨ; ਉਹ ਸੰਨਹੇਦ੍ਰਿਨ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਸੀ। ਮਹਾਂ ਜਾਜਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਸਰਤ ਦੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕੈਦ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 9:1, 2, 14; ਗਲਾਤੀਆਂ 1:13, 14)। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੰਮਿਸਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਉਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਮਸੀਹੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਲਾਵੇ? ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 26:12-19; ਰੋਮੀਆਂ 1:15, 16; 10:9-13); ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਮਹਾਨ ਦਾਸ ਬਣ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।

ਵਿਡੰਬਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਬਦਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਨਾਮ ਸੀ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਗੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇਸਰਾਏਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਉੱਚਿਆਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਬਰਕਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨ ਸਨ। ਇੱਕ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਤ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਰੱਬੀ ਚੋਣ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਚੁਣਨ ਦੇ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਸਨ। ਰਾਜਾ ਸ਼ਾਬੂਲ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਜੰਡਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਲਈ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਰਸੂਸ ਦੇ ਸੈਲੂਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮਸੀਹੀਆਂ ਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹੀ ਧਰਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਬਣ ਗਿਆ।

ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਰੋਖਾ। ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦੀ-ਦਾਦਾ ਇੱਕੋ ਸਨ: ਅਬਰਾਹਾਮ, ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਅਤੇ ਸਾਰਾਹ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਬਿਰਧਪੁਣੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 11:11)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਇੱਕੋ ਸਨ: ਇਸਹਾਕ, ਵਾਇਦੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨ, ਅਤੇ ਰਿਬਕਾਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (24:1-67)। ਇਹ ਭਰਾ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ – ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਯਾਕੂਬ, ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਆਖਿਰਕਾਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਦਕਿ ਏਸਾਓ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਬਣ ਗਿਆ (33:1-11) ਜਿਸ ਨੇ ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਹਿੰਤੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (26:34; 27:46; 28:8, 9)। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਚੁਣ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤ੍ਰੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ “ਕੁਧਰਮੀ” ਕਿਹਾ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:16)। ਯਾਕੂਬ, ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਗੇਤਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਪੁਰਖਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਸਾਓ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਤਪਤ 25:23 ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, “ਵੱਡਾ ਛੋਟੇ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰੇਗਾ,” ਪੈਲੂਸ ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੁਆਰਾ ਯਾਕੂਬ ਦੀ “ਚੋਣ” (ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ) ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਦਾ ਰੱਦਿਆ ਜਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ “ਨਾ ਕੁਝ ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ” ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 9:11, 12)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਏਸਾਓ ਦੇ ਕੋਲ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਜਨ ਬਣਨ ਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਚੋਣ ਜਾਂ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ “ਚੁਣਿਆਂ” ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਿਸ ਤੱਖ ਨੂੰ ਉਹ ਅਣਦੇਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਤਪਤ ਵਿਚਲੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ ਅਣਜੰਮੇ ਜੰਤ੍ਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਮੁਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਨਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਕਨਾਨ ਦਾ ਦੇਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਹ ਵੰਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਯਿਸੂ ਨੂੰ, ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ ਨੂੰ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਵੇ। ਏਸਾਓ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਨਾ-ਚੁਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਾਇਦਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ।

ਰੋਮੀਆਂ 9:11, 12 ਆਇਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਨਾ ਹੀ ਦੂਸਰੀ ਆਇਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਉੱਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਦੇਵਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨਾਦੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ। ਰਸੂਲ ਨੇ ਮਲਾਕੀ 1:2, 3 ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ: “ਮੈਂ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰ ਏਸਾਓ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕੀਤਾ” (ਰੋਮੀਆਂ 9:13)।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਵੈਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਕਸਰ “ਵੈਰ” ਦਾ ਅਰਥ “ਘੱਟ ਪ੍ਰੇਮ” ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ “ਪ੍ਰੇਮ” ਦਾ ਅਰਥ “ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰੇਮ” ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਤਪਤ 29:30-32 ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਹਾਰਾਨ ਵਿਚ ਲਾਬਾਨ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਜਵਾਈ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਰਾਖੇਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਲੇਆਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲਿਖਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ “ਉਹ ਰਾਖੇਲ ਨੂੰ ਲੇਆਹ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਸੀ” (29:30)। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਲੇਆਹ ਨਾਲ “ਪਿਆਰ” ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ “ਪਿਆਰ” ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਰਾਖੇਲ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਲੇਆਹ ਘਿਣਾਉਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ” (29:31)। “ਘਿਣਾਉਣੀ” ਦੇ ਲਈ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ נִשְׂטָ (ਸੇਨ) ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ “ਨਫਰਤ” ਹੈ; ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਕੋਈ ਵੈਰ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬਸ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਰਾਖੇਲ ਨੂੰ ਲੇਆਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਆਇਤ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਲੇਆਹ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਮਰਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੂਗਾ” (29:32), ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।²⁶

ਦੂਸਰਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਲਾਕੀ 1:2, 3 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੰਤ ਕਿਸਮਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਸ ਨੇ ਨਬਾਤੀ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਦੋਮੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ 1300 ਈ.ਪੂ. ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲ

ਬਾਅਦ) ਵਿਚ ਏਸਾਓ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਲਾਕੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਸਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਮੈਂ ਉਸ [ਏਸਾਓ] ਦੇ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਵੀਰਾਨ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਲਖ ਉਜਾੜ ਦੇ ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ” (ਮਲਾਕੀ 1:3)। ਜਦੋਂ ਅਦੋਮੀ ਆਖਣ ਕਿ ਉਹ “ਭੰਨੇ ਤੇੜੇ ਤਾਂ ਗਏ,” ਉਹ ਵਾਇਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ “ਉੱਜੜੇ ਹੋਏ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸਾਰਨਗੇ”; ਪਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਦੇਵਾਂਗਾ (ਮਲਾਕੀ 1:4)।

ਜੈੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਅਗ੍ਰਦੂਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਕਮਾਤਰ ਹਵਾਲਾ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ (ਯਾਕੂਬ) ਨਿੱਕਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨੇ ਜੇਠੇ (ਏਸਾਓ) ਦੀ ਅੱਡੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ (25:26)। ਅੱਡੀ ਨੂੰ ਫੜਣ ਦੀ ਧਾਰਣਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹਟਾਉਣਾ, ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਰਵੱਧੇਏ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਏਸਾਓ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕਟੋਰੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ (25:27-34)। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੂਰਤੀ ਉਦੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲੋਂ ਧੋਖੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਕਤ ਪਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਰਕਤ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜੇਠੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਏਸਾਓ ਸੀ (27:1-40)। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਜੋ ਏਸਾਓ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਨਾਸ ਦੇ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਚੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਕਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ, ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਰਾਕ, ਯਾਕੂਬ, ਅਤੇ ਦਾਉਦ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ (ਚੋਣ ਕੀਤੀ) (ਨਹਮਯਾਹ 9:7; ਜ਼ਬੂਰ 89:3)। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ, ਇਸਰਾਏਲ ਵਰਗੇ ਸਮੂਦਾਇਆਂ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 14:2; 1 ਇਤਹਾਸ 16:13; ਜ਼ਬੂਰ 105:6) ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹੀ, ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:3-11; 1 ਪਤਰਸ 1:1, 2; 2:9)। ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ (ਜੋ ਲੋਕ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ, ਕਲੀਸੀਆ)। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ “ਸਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ” ਤੇ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 4:4, 5)। ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਰੱਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸੁਣੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੀਏ, ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰੀਏ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰੀਏ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦੇ ਲਈ ਬਪਤਿਸਮਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੀਏ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 2:36-41; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:15, 16;

ਰੋਮੀਆਂ 6:3-6; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:13; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 2:11-13; 1 ਪਤਰਸ 1:18-23)।

ਪੂਰੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੁਣਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੇਬਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪਵੇਗਾ: (1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ (ਯੂਹੰਨਾ 15:1-6); (2) ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 3:12) ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ (ਬੇਦੀਨ) ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸੀ ਹੋਣਗੇ(ਗਲਾਤੀਆਂ 5:1-4); (3) ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅਰਾਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਣਗੇ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4:1-11); ਅਤੇ (4) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਅਤੇ ਚੋਣ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਗੇ (ਵੇਖੋ 2 ਪਤਰਸ 1:10; KJV)।

ਸਿੱਟਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਸਰਾਪਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟਾ ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਆਤਮਿਕ ਵਰਦਾਨ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:3), ਅਤੇ ਇਹ “ਸਨਾਤਨ ਸਮਿਆਂ” ਤੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:9)। ਆਓ ਅਸੀਂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕੀਏ।

ਆਤਮਿਕ ਧੀਰਜ (25:19-26)

ਪੂਰੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਇਹ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋਏ ਰੋਏ, “ਕਿਉਂ?” ਪਰ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਗ ਦੇ ਲਈ, ਅਕਾਸ਼, ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ “ਕਿਉਂ” ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਬੁੱਝ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮਿਆਂ ਦਾ “ਕਿਵੇਂ” ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ (ਯਾਕੂਬ 1:5)। ਸ਼ਾਇਦ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਹੋਣਗੇ: “ਪ੍ਰਭੂ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?”; “ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਹਤਰ ਇਨਸਾਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?”; “ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?”

ਇਹ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੀਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ; ਪਰ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਬੇਹਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਰਸਤੇ ਤੇ ਰੱਖੇਗਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਰਸਯੋਗ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੁਤਰਕੁਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ (ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਭਰਾ, ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾਵੇ, ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਪਰਤਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਵੋ ਤਾਂ ਇਹ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਣੇ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਭਈ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਰਚਾ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ

ਧੀਰਜ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ” (ਯਾਕੂਬ 1:2, 3)।

ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਤਮਿਕ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ (“ਧੀਰਜ”) ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਯੋਗ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ: “ਦਰਦ ਨਹੀਂ, ਮੁਨਾਫਾ ਨਹੀਂ!” ਇਸ ਲਈ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਬਲ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਲਟ ਬਲ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ।

ਆਤਮਿਕ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦਿਆ ਜਾਣਾ, ਨਫ਼ਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ, ਸਤਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਲਈ ਬੀਤੇਗਾ” (ਲੂਕਾ 21:13)। ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੱਖਿਆਤਮਕ ਕਵਚਾਂ ਦੇ ਨਾਲ “ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਲਵਾਰ” ਅਤੇ “ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਟੋਪ” ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:16, 17)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਕਵਚ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਆਤਮਿਕ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ “ਗਵਾਹੀ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ, ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਕਿਵੇਂ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ (1) ਪੱਥਰ ਵੱਜਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸਤੀਫ਼ਾਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 7:57-60), ਅਤੇ (2) ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਸੀਲਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੇ ਗੀਤ ਜਦਕਿ ਫਿਲਿੱਪੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕੁੱਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 16:19-34)।

ਰਿਬਕਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਯੁੱਧ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਬੇਵੱਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਲਈ ਕਨਾਨ ਦੇਸ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਬਰਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ: “ਹੇ ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਤੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੋ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਅੰਸ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਫਾਟਕ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇ” (24:60)। ਪਰ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਰਿਬਕਾਹ ਬਾਂਝ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਠੋਰ ਰੱਬੀ ਮਜ਼ਾਕ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਂਝਪਨ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਘਮੰਡ ਦੇ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਾਲਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ

ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰੇ? ਲਿਖਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਹਾਂ ਅਤੇ ਡਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਖਿਰਕਾਰ ਰਿਬਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (1 ਪਤਰਸ 5:7), ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੈਤੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਦੇ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਅੱਯੂਬ ਦਾ ਵਰਣਨ “ਪੂਰਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਅੱਯੂਬ 1:3), ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਕਨਾਨ ਦੇ ਦੇਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿਚ, ਪੱਛਮੀ ਅਰਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ²ਬਹੁਵਚਨ ਸਮਾਪਤੀ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (10:4, 13, 14)। ³ਗੋਰਡਨ ਜੇ. ਵੇਨਹੋਮ, *ਜੇਨੇਸਿਸ 16-50*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 2 (ਡੱਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1994), 159. ⁴“ਦਾ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਹੈਮੂਰਾਬੀ 171. “ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਇਸਹਾਕ ਨੂੰ ਦਫਨਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ (35:29)। ⁵ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਮਹਲਬ ਅਤੇ ਬਾਸਮਬ ਦੇਵੇਂ ਨਾਮ ਇੱਕੋ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ (36:2, 3 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ⁶ਮਾਰਕ ਜੇ. ਫਰੇਟਜ਼, *ਦਾ ਅੱਕਰ ਬਾਈਬਲ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ* ਵਿਚ “ਅਦਬਏਲ,” ਸੰਪਾਦਕ ਡੇਵਿਡ ਨੇਇਲ ਫਰੀਡਮੈਨ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ, 1992), 1:70. ⁷ਇਬਰਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ “ਦੂਮਾਹ” ਹੈ; ਪਰ NASB ਗ੍ਰੀਕ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ “ਅਦੇਮ” ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਲਾਇਨ ਵਿਚ “ਸੇਈਰ” ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ “ਅਦੇਮ” ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯਸਾਯਾਹ 21:11, 12; LXX)। ⁸ਵਿਕਟਰ ਪੀ. ਹਮਿਲਟਨ, *ਦਾ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਜੇਨੇਸਿਸ: ਅਧਿਆਇ 18-50*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੇਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਡਰਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1995), 172. ⁹ਏ. ਲੀਓ ਓਪੇਨਹੈਮ, ਅਨੁਵਾਦ, *ਏਂਜਿਅੰਟ ਨੀਅਰ ਈਸਟਰਨ ਟੈਕਟਸ* ਵਿਚ: “ਬਾਬੁਲ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਸੂਰੀ ਲਿਖਤਾਂ,” ਤੀਸਰੀ ਸੇਧ, ਜੇਮਸ ਬੀ. ਪਰਿਚਰਡ (ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ: ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1969), 283-84.

¹⁰ਲੂਡਵਿਗ ਕੋਹਲਰ ਅਤੇ ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਮਗਾਰਟਨਰ, *ਦਾ ਹਿਬਰੂ ਅੱਡ ਅਰਾਮਿਕ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ*, ਅਧਿਆਇ, ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਸੇਧ ਐੱਮ. ਈ. ਜੇ. ਰਿਚਰਡਸਨ (ਬ੍ਰੂਸਟਨ: ਬਰਿਲ, 2001), 1:374. ¹¹ਮਿਸ਼ਨਾਰ ਅਬੋਬ 5:21; ਤਲਮੂਦ *ਸੰਨਹੇਦ੍ਰਿਨ* (ਮਹਾਂਸਭਾ) 76. ¹²ਆਰ.ਅਲਬਰਟਜ਼, “אגל,” *ਬਿਓਲੋਜੀਕਲ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* ਵਿਚ, ਮਾਰਕ ਈ. ਬਿਡਲ ਦੁਆਰਾ, ਅਨੁਵਾਦ, ਅਰਨਸਟ ਜੈਨੀ ਅਤੇ ਕਲਾਊਸ ਵੈਸਟਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮਾਸਚਿਊਸੇਟਸ: ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 1997), 2:962. ¹³ਵਿਲੀਅਮ ਵਾਇਟ, “אָפּוֹר,” *TWOT* ਵਿਚ, 2:860. ¹⁴ਉਤਪਤ ਦੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਲਕਿ-ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਲਗਭਗ ਅੱਸੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 12:4; 14:18-20; 16:3)। ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਹਾਕ ਜੰਮਿਆ (21:5); ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰਿਬਕਾਰ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸੱਠਾ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ (25:26)। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਲਕਿ-ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲੋਮ ਦਾ ਰਾਜਾ/ਜਾਜਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ (ਯਰੂਸ਼ਲਮ; ਜ਼ਬੂਰ 76:2)। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ “ਅੱਤ ਮਹਾਂ ਪਰਮੇਸੁਰ” ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਵਕਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ¹⁵ਵੇਖੋ ਲਿਓਨਾਰਡ ਜੇ. ਕੋਪਸ, “אָפּוֹר,” *TWOT* ਵਿਚ, 1:11-12. ¹⁶ਉਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ। ¹⁷ਜੈਨ ਟੀ. ਵਿਲੀਜ਼, *ਜੇਨੇਸਿਸ*, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਐਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਾਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1979), 318-19. ¹⁸ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਇੱਕ “ਅਧਰਮੀ ਵਿਦਰੋਹੀ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਕੋਨੇਥ ਏ. ਮੈਥਿਊਜ਼, *ਜੇਨੇਸਿਸ 11:27-50:26*, ਦ ਨਿਊ ਅਮੇਰੀਕਨ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 1B [ਨੈਸ਼ਵਿਲ: ਬਰੇਡਮੈਨ ਐਂਡ ਹੋਲਮੈਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 2005], 391)। ¹⁹ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ “ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੱਭਿਆ ਆਦਮੀ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਕੇ. ਕੋਚ, “אָפּוֹר,” *ਬਿਓਲੋਜੀਕਲ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ*, 3:1427)।

²¹ਦ ਥਿਓਫਾਇਲ ਜੇ. ਮੀਕ, ਅਨੁਵਾਦ, *ਏਂਜਿਅੰਟ ਨੀਅਰ ਈਸਟਰਨ ਟੈਕਟਸ* ਵਿਚ, "ਮਸੇਪੇਤਾਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼," 219-20. ²²ਹਮਿਲਟਨ, 184. ²³ਬਰੂਸ ਕੇ. ਵਾਟਕੇ, "גִּזְרֵי" *TWOT* ਵਿਚ, 1:98. ²⁴ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ גִּזְרֵי (ਬਾਚੀਰ) ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ, ἐκλεκτός (ਏਕਲੈਕਟੋਸ), "ਚੁਣੇ ਹੋਏ" ਜਾਂ "ਚੋਣਵੇਂ" ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। (ਜੌਨ ਐਨ. ਓਸਵਾਲਟ, "גִּזְרֵי," *TWOT* ਵਿਚ, 1:100-1; ਅਤੇ ਵਾਲਟਰ ਬਾਯਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਲਿਟ੍ਰੇਚਰ*, ਤੀਸਰੀ ਸੋਧ ਸੰਸਕਰਣ, ਅਤੇ ਸੋਧ ਫਰੈਡਰਿਕ ਵਿਲੀਅਮ ਦਨਕਰ [ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈਸ, 2000], 306.) ²⁵ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਪਿਉ ਦਾਦੇ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਚੁਣਿਆ, ਜਾਂ ਠਹਿਰਾਇਆ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 13:17)। ²⁶ਮੱਤੀ 10:37 ਦੇ ਨਾਲ ਲੂਕਾ 14:26 ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ "ਪ੍ਰੇਮ" ਅਤੇ "ਨਫ਼ਰਤ" ਦੇ ਸਮਾਨ ਉਪਯੋਗ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।